

ÁLNOKSÁG NÉLKÜL VALO
IGAZ IZRAÉLITA,

és egyszer'smind

Minden Uri Virtusokkal fel-ékesített Jó Szívü

igaz Lelkü

KERESZTÉNY HEROS

az az:

NÉHAI MÉLTÓSÁGOS SZÜLETETT GROF
IDÖSB' BETHLENI

BETHLENI
LAJOS

UR ÖNAGYSÁGA.

K O L O ' S V Á R A T T,

Nyomtatott a' Réformát. Goll. Betüivel, 1779. Éftend.

ALMOKSÁG NÉLKÜL VALÓ
IGAZ IZRAÉLITA,

és egyfajta

Minden Új Világoknál felkeltetett 18. Század

igaz Lelke

KERESZTÉNY HEROS

32 33

NEMAI MÉRŐSÁGOS SZÜNETT GROE

IDŐS, BETHENI

BETHLEN

E A J O S

UTÓ NAGYSÁGA

KÖLÖNYV A T T

18. Század 1. kötet 1. rész

l-is mind nagy Születésére, mind Nemes Virtus-
 saira, 's a' Köz Jó mellett tett hősiesség foglál-
 lattira nézve méltán Keresztény Herosznak mon-
 dattathatik. Nemes Születésére ha nézünk, azt
 vette volt a' fényes, már sok száz Eftendőktől fogva tündöklő,
 sok nagy Herofokkal díszekedhető Bethleni BETHLEN Familiá-
 ból. Nem tzelünk mostan hogy ezen Méltóságos Familiának ere-
 detét fel-vigyük, amaz halhatatlan nevet nyert Sz. ISTVÁN-
 nak, a' Magyar Nemzet' Apostoli Királyának Testvér Húgára,
 ABÁnak, hasonló képpen Magyar Királynak Feleségére, Ki mon-
 datott SÁROLÁnak, mivel ezt már sokan külömböző alkalmat-
 oságokkal véghez vitték. Hogy azért tzelünkhez közelebb es-
 sünk, meg-állapodunk csak a'ban a' nagy emlékezetű Uri Férj-
 suban, Ki élt a' tizen-harmadik Seculumban, és mondatott Beth-
 leni APÁnak, mint első Tör'sökben. Vóltanak e'nek három Fi-
 ai, úgy-mint, Miklós, Gergely és Jakab. Hosszas volna mind
 azokat a' Mélt. Uri Férjfiakat meg-említenünk, a' Kik Miklós-
 tól egyenes lineán származtanak, azért elég léken azt most meg-
 jegyezniünk, hogy azok közül való vólt Néhai APAFI GYÖRGY,
 a' Felsőes BETHLEN GÁBOR Fejedelennek Tanátsofsa, Kinek
 Uri Felesége PETKI BORBÁRA fűlte on a' bölőg emlékezetű,

jám bor életü APAFI MIHÁLY Fejedelmet, Ki Hazánkat sok Eftendők alatt békeféségben igazgatta, a' Kinek ugyan maga nevét viselő Fiában, Néhai Méltóságos és Kegyelmes APAFI MIHÁLY Hertzegben fáradott-ki ezen ditsőséges Familiának az az Aga, melly Miklóstól BETHLENI APÁnak nagyobb Fiáról eredett, és APAFI nevet viselt. El halgattyuk rövidségnek okáért most azokat, a' Kik e' három Testvérek között a' közbülsőnek Gergelynek lineáján születtenek, mivel e' Méltóságos Familiának azon Aga hamar el-enyézett, azért mégyünk töstént a' három Testvérek között a' leg-kisfébbikre Jakabra, a' Kitől származtanak mind azok a' Méltóságos Urak, a' Kik Hazánkban Bethleni BETHLEN névvel ékeskednek Nem említvén szantfándékkal Jakabnak Fiait, 's több utánna következett maradékit egy néhány izeg, meg-állapodunk Gergelyen, a' Kinek két Fiában, úgy-mint; Elekben és Balásban (mivel a' közbülső János maradék nélkül bált meg) Ágazott megintlen kétfelé e' Méltóságos Familiának Jakabtól eredett Ága-is. Fel-vévé már a' kisfébbiknek, úgy-mint, Balásnak lineáját, úgy találjuk, hogy neki Fia volt megintlen, Gergely, Gergelynek János, Jánosnak Farkas, Kinek Felesége Kemény Anna hozta Világra amaz örök emlékezetü Herost Bethlen Jánost, Erdély Országának Fő Cancellariussát, i. APAFI MIHÁLY Fejedeleimnek belső Tanátsofsát, Kinek három Örökös maradtanak, Miklós, Pál és Sámuel, Miklósnak Erdély Ország Fő Cancellariussánnk, és tsak nem Oraculumának, féles experientiájú, ritka tudományú Uri Férjfiának Fiai voltak Mihály és Jó'sef, Mihálynak István, Istvánnak Méltóságos Gróf Bethleni Bethlen László Ur, igaz Magyar Szívet viselő drága Uri Férjfi, Jó'sefnek pedig életében Nemes Máramaros Vármegye Fő Ispánnjának Fiai voltak Méltóságos Gróf Bethleni Bethlen Sámuel, Elek, Miklósnak a' Nemes Gyulaiánum gyalog Régimenthe vitéz Hadnagynak, Dánielnek, Sámuelnek, nagy reménységü Urfiaknak, és Júditth tista füzes-

Füzesegű Kis-Afkonynak, 's Klárának, Méltóságos Gróf Mikó
 Miklós Ur ö Nagysága kedves élete Párjának most nem olyan
 régen, e' Világból ki-múlt édes Attyok. Olivér, és éleiben
 lévő Gergely, nagyra ültetett, és még igen ifjú korában Fel-
 séges Királya mellett Fegyvert fogott, 's sok Ektendőig gyakor
 véres ütközetekbe forgott, 's azoknak ditső jeleit még ma-is vi-
 selő, 's végre Vice Colonellusi Méltóságot érdemlett, nagy Szi-
 vii Uri Férjfiú. Páltól pedig, Néhai böldeg emlékezetű Bethlen
 János Urnak második Fiától, Färmazott Néhai Méltóságos Gróf
 Bethlen János Ur, Kinek örököse Méltóságos Gróf Bethlen Dá-
 vid Ur, ritka kegyességű Uri Férjfiú, a' Méltóságos Királyi
 Táblának sok Ektendő alatt Assessor, Kinek-is Fia Méltóságos
 Gróf Bethleni Bethlen Sándor Ur ö Nagysága, Nemes Küküllő
 Vármegyének bñls, és igaz Letkü Fő-Ispánnya, Méltóságos
 Gróf Testvér Öttsével együtt. Sámuel, Miklósnak és Pálnak
 Ötse, hagyott maga után öt nagy Méltóságú Fiakat, Györgyöt,
 Ádámot, Sámuel, Imrét, és Farkast, Kik között a' két kis-
 sebbek tudniillik, Imre, Felséges KIRÁLYNÉ ASZSZONYUNK-
 nak, a' Felséges Királyi Guberniumban Tanátsoffa, és Farkas
 sok vitéz pálmákat nyert bíres Generalis maradék nélkül meg-
 bñltanak, Györgynek pedig Fia Mélt. Gróf Bethleni Bethlen
 György és Lázló nagy érdemű Uri Férjfiak. Ádámtól pedig, an-
 nak idejében Országunk nagy Tanátssú Praesidensétől Färmazta-
 nak három nagy Herosok, Kik között az első Néhai Gróf Beth-
 len Gábor Ur ö Excellentiája, Felséges KIRÁLYNÉ ASZ-
 SZONYUNK Status Actualis Intimus Consiliariusja, Arany
 gyapjas Vitéze, és Felséges MARIA KRISTINA Hertzeg Af-
 konynak, Magyar Orzági Locumtenens Felséges Saxoniai AL-
 BERT Hertzegnek Udvari Fő Kapitánnya, a' második pedig Né-
 hai Méltóságos Gróf Bethleni Bethlen Ádám Ur, Felséges
 ASZSZONYUNKnak Vitéz Generalisja, Ki a' Felsőbb Prussus-
 sul való háborúban magát igen meg-külömböztette, és sok vitéz

Pálmákat nyert - is. A' harmadik Fia Néhai Bethlen Ádám Ur
 ő Excellentiájának Méltóságos Gróf Bethleni Bethlen Miklós
 Ur ő Excellentiája, Országunknak mostani Praesidense, sok
 egyéb nagy Titulusokkal - is tündöklő Méltóságos Uri Férjfiú.
 Sámuelnek pedig Fiai Méltóságos Gróf Bethleni Bethlen Fe-
 renz és János Urak ő Nagyságok. El járván e' ferenz a' Mélt-
 óságos Bethleni BETHLEN Familiának azt a' lineáját, a'
 melly jó BALÁStól, térjünk már vissza Balásnak Testvér Báb-
 tyára ELEKre, mint ezen Méltóságos Familia egyik Ágának Tör-
 sökére, Kinek Fia volt György, Isabellának, és Második JA-
 NOS Királynak Tanátsofsa, Ki hagyta maga után Miklóst, és
 maradék nélkül meg-bólt más két Fiait. Miklósnak Örököse volt
 amaz örök emlékezetű He os Bethleni Bethlen Ferentz, II. RA-
 KOTZI GYÖRGY Fejedelmnek Tanátsofsa, Ki nagy Követség-
 geket-is igen ditséretesen viselt, a' ki maga után hagyta három
 Köz Jóra kületett Méltóságos Fiait, Fark Ist, Gergelyt, és Ele-
 ket, ezek közzül a' közbülsőnek Gergelynek, Országunk Fő
 Hadi Generalissának, és a' Fejedelem Tanátsofsának, Fia, nem
 maradott, Elektől a' leg-kisfebbtől, Országunk Praesidencétől,
 bölts nagy tudományú Uri Férjfiútól, származott ugyan naga ne-
 vét viselő Gróf Bethlen Elek Ur ő Nagysága, Kinek Örököse.
 Méltóságos Gróf Bethleni Bethlen Pál Ur ő Excellentiája, KI-
 RÁLYNÉ ASZSZONYUNK' Arany Költsos Komornyikja, Sta-
 tus Aetualis Intimus Consiliariusja, az Erdélyi Méltóságos Ki-
 rályi Táblának nagy érdemű Praesessé, és ezen nagy Fejedelem-
 ségben Királyi Ajtón állóknak Fő Mestere, Hazánknek Attya's
 erős Oflopa, Kinek nagy Uri Háza örvend két nagyra kületett
 Méltóságos Gróf Fiaiban. Méltóságos Bethleni ifjabb Bethlen
 Pál Ur ő Nagyságában, Felséges ASZSZONYUNK a' Nemes
 Grevenianum Magyar Lovas Regimentyének nagy érdemű Vi-
 téz Fő Colonellussában, és Méltóságos Gróf Bethleni Bethlen
 Farkas Urfi ő Nagyságában, a' Méltóságos Királyi Tábla érde-

mes Affessorában, nagy experientiájú 's tudományú Méltóságos
 Urban. Vízfé tévünk már Néhai Bethleni Bethlen Ferentz
 Urnak leg-nagyobb Fiára, Néhai Bethlen Farkas Urra, Hazánk-
 nak Fő Cancelláriussára, a' Méltóságos APAFI MIHÁLY Fe-
 jedelem Tanátsofsára, Ki több méltó Titulusai mellett a' nagy
 Historicusi nevet-is meg-érdemli. E'nek Fia volt amaz áldott em-
 lékezetű Heros, Néhai Méltóságos Gróf Bethleni Bethlen László
 Ur ö Nagysága, a' Császári Fels: az Erdélyi Guberniumban Ta-
 nátsofsa, Haza főlgálatyára küldött nagy Uri Férjfiú, Ki a'
 Császári Udvarban három rendben-is viselte az Ország' Követségét,
 igen nagy ditsérettel. E' drága emlékezetű Grófnak az ő ritka
 kegyességű Párjától Földi Máriától maradtanak négy Örököszi,
 Kik közül a' két első, úgy-mint, Néhai Méltóságos Gróf
 Bethleni Bethlen Ferentz, és László Urak életeknek virágzó ál-
 lapottjában el-bóltanak, a' leg-kiszebbik Méltóságos Gróf Beth-
 leni Bethlen Gergely Ur ö Nagysága, Szeliú Lelkü, alázatos
 Szívű, egyenes Lelki esméretű Uri Férjfiú, ISTEN' Kegyelem-
 ből életben vagyon, négy szép Uri Fiaival, úgy-mint, Méltó-
 ságos Gróf Bethleni Bethlen Lajos Ur ö Nagyságával, nagy
 érdemű Uri Férjfiúval, Méltóságos Gróf Bethleni Bethlen László
 Urfi ö Nagyságával, az Inclitum Kálnokiánium Regimentnek
 egyik Vitéz Fő Hadnagyjával, Méltóságos Gróf Bethlen Ger-
 gely és Ferentz szép reménységű Urfiakkal, és Nemes Virtusú,
 szép erkölcsű Bethlen Borbára Kis-Afőnyával. Harmadik az emli-
 tett négy Testvérek közül vala Gróf BETHLEN LAJOS Ur ö
 Nagysága, írásunknak tzielja, és Materiája, Ki is az említett
 Néhai Gróf Bethlen László Urnak Házában köföntvén-bé e' Vi-
 lágra 1715 ben, noba édes jó Attyától még kised korában el-
 maradt, mindazonáltal nagy kegyességű édes Afőny Annyá-
 nak főrgalmatos vigyázása által, jól, és Grófi Rangjához il-
 lendőképpen fel-neveltetett. Ifjúságának idejére jútván, a' Nemes
 indulat a'ra kezdé öfőndözni, hogy magát Katonaságra adná,
 mellyre

mellyre elméjét a' dolognak meg-fontolása után meg is határozá,
 és ezen állapotban tölte-el tizen négy Eftendőket, a' mellyek-
 ben kelle önéki fok véres tsatákon meg-jelenni, fok-féle ellen-
 séggel gyakor ízben fémbeu lenni, lévén azok többire hábosúság-
 nak Eftendei. Vala azért módja és alkalmatossága a'ra, hogy
 Királyához igaz hívségét ki-mutassa, a' mellyet véghez-is vitt,
 Kapitányi hivatalában vitézül, híven, és serényen el-járván, úgy
 annyira, hogy eléggé meg-bizonyítá azt, hogy BETHLENI a'
 tsöféséges nevét nem méltatlanul viseli, lévén erköltséi-is olly' fé-
 pek. Élete olly' tiszta, és ártatlan, mind abban az időben-is,
 mellyben Felséges Királyát Kardjával szolgálta, hogy maga pél-
 dájával-is meg-mutatná azt, hogy lehet jó Vitéznek, és egy-
 szer-smind jó Kereszténynek lenni. Minekutánna hívséges szolgál-
 lattjai után, békeségnek idején a' KIRÁLYNÉ ő Felségétől nyu-
 godalmat nyert, maga Grófi Házánál igen szép és tsendes életet
 élt, nem kívánván többé semmi közönséges Tiftségét viselni Ta-
 lált mindazonáltal elég alkalmatosságot, hogy mind Katonaságá-
 ban tett nagy experienciáit hásonra fordítsa, mind pedig rit-
 ka Uri Virtusait, nagy egyenességét, álnokságot nem tudó fi-
 vét, a' jóban állhatatosságát, ISTENÉhez. Királyához hívségét,
 minden Felebarátiboz igaz szeretetét ki-mutassa, és noha a' tsen-
 des életben különösen gyönyörködött legyen-is, ugyan tsak ma-
 gát a' Köz-Jónak elé-mozdításából ki nem vonta, mellynek
 (: fok többek között :) egy bizonyossága lehet, hogy a' Kolo'svári
 Reformatum Collegium Curátorságát nem tsak fel-vállalta, ha-
 nem a'nak nagy háfnára igen dítseretesen-is viselte. Történt
 az-is, hogy a' Mélt. BETHLEN Familiának igen nagy és
 terhes pere Bétsbe vitetvén, Felséges KIRÁLYUNK Itélő Széke
 eleiben, kelle e' Mélt. Familiának ennek folytatására egy ollyan
 érdemes Tagját ki-választani, a' kit mind Tudománya, mind
 okossága, mind forgalmatossága, és egyéb meg-kívántató teh-
 tségei alkalmatossá tennének a'ra, hogy e' nagy momentumú

dólgot

dólgot felelősség végre juttathassa. Nem kelle sokat e' vála-
táson gondolkodni, mert mind azok az ajándékok e' mi Heros-
unkban bűvön fel-találtatván, a' Mélt: Familia e' terhes dól-
gát az ő Lelkére kötö. Ő - is noha az a'kori tsendes életének
módgyával, nagyon ellenkezni láttatik vala a' Bétsi hofkas la-
kás, és sokféle bajoskodás, mindazonáltal a' maga könnyebbse-
gét Familiájának köz jóváért bátra tévén, azt fel-vállalá, 's
úttját e' végre Bétsbe vevén, és ott hatodfel Eftendőkéig mül-
latván, sok fáradozásai által a' dólgot annyira vívte, hogy Fel-
séges KIRÁLYNÉ ASZSZONYUNK a' Mélt. Bethleni BETH-
LEN Familiának ügyét igaznak találá, és végső Szentetziáját a'
Fiscus ellen, Gróf BETHLENEK mellett ki-is monda, meg-mül-
tatván igaznak lenni PLINIVSNAK ezen fávát: Fiscus
nunquam habet malam Causam, nisi sub bono Principe.
Bútsíját vevén e' ritka kegyességű Felséges Afszonyától nagy bá-
ládatossággal és alázatossággal, (: Kinek KIRÁLYI Szívét nagy
felidőségével, 's jámborságával egészen megnyerte és magához háj-
totta vala :) megintlen édes Hazájába tere, és Kedves Mélt:
Attyafiainak különös nagy öröme 1777-dik Eftendőnek Mind.
Sz. Havában meg-is érkezék. Ujjonnan láttatott vala fel-ta-
lálni régi tsendes, ISTENnek fánt életét, a' melly mindazon-
által mivel teste már régen el-kezdett vala gyengülni nem soká-
ra terjede, hanem lassan lassan fogyni kezdén, végtére ezen
folyó 1779. Eftendőben, Sz. Jakab Havának 24-dik napján
kép tsendesen el-enyézke, minekutánna ez igaz Kereftyén He-
ros élt volna ISTENének 64. eftendőket. Kinek is, mint ritka
Kegyességű, jól tévő Patronus Urának nemes Vittusfait, és
minden dítséretre méltó életét, ezen gyenge Versebbe kívánta
le-rajzolni a' Maros-Vásárhellyi Reformatum Collegium.

Oha Nemzetünknek terhes panaszszait,
Hallyuk erköltsinket vádoló szavait.
Hogy egyenes szív már alig találtatik,
Jó Izraélita ingyen se láttatik,
Tsak a' hamiságnak van köztünk kelleti.
Az igazságnak nints' semmi betsülleti.
A' hívség melly régen mi hozzánk tartozott
Bútsut vévén töllünk meszszére távozott.
Álnokságból áll ma minden okosságunk,
Merő tsapodárság színes barátságunk.
Régi virtusinkat többé nem követtyük,
A' mái áll-ortzás módikat szerettyük.
Ugyan tsak nem illik szünetlen vádolnunk,
Más nemzetek felett mi magunkat szólunk.
Mert találunk ma-is egy egy igaz szívre,
ISTENhez; Királyhoz, 's a' Hazához hívre.
Vagynak helyyen helyyen erős oszlopaink,
Minden ditséretre méltó Hérófaink.

Kik

Kik a' Magyarságnak régi betsületét
 Fenn-tartyák, 's nevelik méltó tiszteletét.
Régi igaz szívet magokban viselnek,
 Tsalfát 's álnokságot éppen nem kedvelnek.
Nem tudnak senkinek, ugyan hízelkedni,
 Sem símitó édes szókkal kedveskedni.
De Királyoknak jó Lélekkel szolgálnak,
 Akármit-is a' Köz-Jóért el-próbálnak.
Élteket el-szánni Hazájokért készek,
 A' jó hírben 's névben tsak lehesseń részek.
Eleven példákkal, én ezt meg-mutatni
 Tudnám; ha a' dolgot, akarnám vítatni.
Elő-számlálhatnék fok Fő-embereket,
 ISTEN 's emberekhez, egyaránt híveket.
Kik Nemzetüknek még nagy ditsőségére
 É nek, a' két Magyar Hazának díszére.
De elég lészén most, egyet említenem,
 Elmémet egyediűl reá függesztenem.
BETHLEN LAJOSnak e', mondatott nevérol,
 Esméretes Grófi tündöklő nemérol.
Ki Nemzetünknek még foglalta magában
 Régi Virtusfait egy rövid summában.
 'S Meg-tettzett ő benne egy igaz Szív mit ér,
 A' mellyhez, hívségnél semmi egyéb nem fér.

Azért e' Hérósnak Mú'sám! életéről,
 Irij Verfeket szelíd, 's tiszta erköltséről.
 Beszéld-meg ISTENnel járó kegyelségét,
 Árulkodást, tsalfát nem tudó hívségét.
 Rajzold-le Szívének Nemes indulattyyit,
 A' Köz Jó mellett tett hasznos szolgálattyyit.
 Hogy mások is Tőlle példát vehessenek,
 Illyen tökéletes Héroßt kövessenek.
 Mellyre az ISTENnek kérjed segítségét,
 Hogy kezdett munkádnak érhesse jó végét.

A' BETHLENI Háznak Grófi Nemességét,
 A' két Magyar Haza tudja, 's ditsőségét,
 Sok száz Esztendőkre terjed eredete,
 Meg vólt mindenkoron méltó ditsérete.
 Mert soha nem borúlt homálllyba szép fénye,
 Eleitől fogva vólt Hazánk reménye.
 Szült e' Nemzetünknek nagy *Lycurgusokat*,
 Bölts, 's okos, előre látó *Sólonokat*.
 Adott-is Hazánknek, fok *Akbilleseket*,
 Ország óltalmára termett Vitézeket.
 Származtak e' Házból nagy Fejedelmek-is,
 Jó tanátsú 's szívü Fő Ministerek-is

Kik-

Kiknek Krónikákban van' írva életek,
 Soha el-nem hervad jó emlékezetek.
 Jöttek-ki bellőlle nagy *Historicusok*,
 Igazgatni tudó bölts *Politicusok*.
Thémis, Márs, Apolló, egyaránt tisztelték,
 A' BETHLENEK nevét az égig emelték,
 Kivált az igazság, kereste szállását
 Nállok, 's helyhez tette szívekben lakását,
 Az egyenes hívség ki-tettzik belőlök,
 Álnok mesterséget nem lát senki tőlök.
 E' *Familiának* hajdon ditsőisége
 Vólt Gróf BEHLEN LÁSZLO, ritka ékessége.
 Kit Nemzetünk méltán tisztelt életében,
 Tsászároknak-is vólt része kegyelmében,
 Köz Jóra fordítani tudván böltsefségét,
 Vifelte hasznoson Hazánk' követségét.
 Széke vólt Országunk' leg-főbb Tanácsába,
 'S Jó Lélekkel el-járt nagy hivatalába,
 Hív Párja mondatott FOLTI MÁRIÁnak,
 Áldott híre neve e' *Hérőinának*.
 Mert ékesítette *Virtus*sal Nemzetét,
 Tudta Erdélyt tiszta, 's ártatlan életét.
 Meg-is vólt az URtől mind fok féle jókkal
 Áldva, mind szép jeles Uri magzatokkal.

A' kik közzül noha vég bútsút vettenek,

E' Világtól ketten, 's Mennyékbe mentenek.

FERENTZ, LÁSZLÓ, LAJOS de meg-maradtanak,

Szüléjek szívére újulást hoztanak.

GERGELY születésén nem örvendezhetett

Édes Attya elébb mert sírba tétetett.

Nem-is közföntött volt még bé e' világra,

Sorfa jutott vala immár árvaságra

Nagy hitü Annya-is BETHLEN LÁSZLÓjától

El-maradván ritka hívségü Párjától.

Ki ugyan tsak szívét meg-erősítette,

Reményét az Árvák Attyában vetette.

'S négy szép magzattyaít tudta fel-nevelni,

Attyok helyett-is jó gondjokat viselni.

Szépen-is mind négyen fel-nevekedtenek,

Hazánknak tündöklő Tsillagi lettenek.

FERENTZ tudományát sokan emlegetik,

Máig-is jó hírét ditsérve hirdetik.

Éppen született volt hív szolgálattyára

E' jeles Gróf édes Hazánknak hasznára.

De élete néki Ifjantan el-múlék,

Nagy kár hogy hofzfazabb időkre nem nyúlék.

LÁSZLÓ-is virágzó legőzebb idejében

Esek a' kegyetlen halálnak törében.

(LA-

(LAJOS egy kevésbé még most nem említem,

Mivel beszédimet majd reá térítem)

GERGELY meg-maradott Nemzetünk díszére,

El 's élyen-is minden jóknak örömére.

Jó Uri Férjfiú, a' *Virtust* követi,

Az egyenefséget szívéből szereti.

A' dologról szokott beszélni fontoson,

A' mi szíven van azt ki mondja okoson.

Ártatlan élete, tiszták erköltsei,

Rangjához illendők tselekedetei.

Esméri a' Haza állhatatosságát,

Igaz nem tettetés alázatosságát.

Hív volt mindenkoron Lelke ISTENéhez,

Felebaráttya-is bízhatik szívéhez.

Ritka szerentséji vólt szép Házasága,

A' lévén leg-nagyobb Földi boldogsága.

Mert Párul NALÁTZI BORBÁRÁJÁT vette,

Ki épen az ISTEN áldása mellette.

Böls Grófné, meg-nyerte szívét jó Férjének,

Méltó jutalma e' lévén hívségének.

Ritka Gazdaszszony ez, dolgában jól el-jár,

Illyenre találni nagy szerentse nem kár.

Okos Uri Aszszony, Házát úgy rendeli,

Hogy *Mómus*-is a'nak hibáját nem leli.

Kegyes

Kegyes *Pátrona* ez, Pénzét nem kíméli,
 Hanem az UR Házát örömmel segéli.
 Jól tenni szíveti, bőven gazdálkodik,
 Jóvaiból híven 's bőszen sáfarkodik.
 Számtalan szegények áldják Kegyességét.
 Házára kéri az URnak békefűjét.
 Követi-is őtet az URnak Kegyelme,
 Vélle van 's Párjával az ISTEN' védelme.
 Örvendez Házok-is öt szép magzatokkal,
 Ékes nagyra termett Grófi fajzatokkal.
Lajos, László, Gergely, Ferentz és Borbára,
 Elvén e' hív Párnak vígasztalására.
 Éljenek 's az áldás töllök ne távozzék,
 Szívekben az URnak félelme lakozzék.
 Édes Szüléjeknek hogy örömek nőjjen,
 'S ő érettek bánat reájok ne jöjjen.
 De már vízfza térek Gróf BETHLEN LAJOSra,
 Tökélletes, igaz, jó szívű Hérósrá.
 Ki egyedül tölja vers író pennámnak,
 És *Matériája* el-kezdett munkámnak.
 El-érte ugyan már életének végét,
 Lelke az ISTENnek látja dicsőségét.
 De él még-is köztünk, 's élni fog hírében,
 Él 's élni fog áldott emlékezetében.

Mi-is

Mi-is hát nevének hirdetőji légyünk,
 Végső tisztelést nekik így tégyünk.
 Boldogult Lelkének forsát ne sírassuk,
 De emlékezetét szívünkben forgassuk.
 Oh! vajha *Virtussit* szépen le-írhatnám.
 Angyali életét jól le-rajzolhatnám.
 Vajha meg-adhatnám végső tiszteletét,
 'S Reá tudnám rakni méltó dicséretét.
 Hogy verseim sebes szívét könnyebbitnék
 Gróf *Bethlen Gergelynek*, bánatit enyhítnék.

A' nagy elme magát hamar ki-mutattya,
 Tsak a' nagy 's illendő dolgokat forgattya.
 BETHLEN LAJOSnak-is még kisedd korában,
 Ki tettett hogy Hérós léfzen a' Hazában.
 Valakik tsak látták maga vifeletét,
 Meg-esmérték benne tüstént nagy nemzetét.
 A' *Virtus*, 's nemes Szív nézett-ki belőlle,
 Azért nagy reménység indúlt-is felőlle.
 Akárkivel magát tudta kedveltetni,
 Nem lehetett őtet mindjárt nem szeretni.
 Szüléinek bírta mindenkor szíveket,
 Szép erköltséivel meg-nyerte kedveket.

Lévén szó fogadó, és nem akaratos,
 Szelíd, nem vakmerő, és nem indulatos.
 Tanulását igen ferényen folytatta,
 Szép 's éles elméjét hamar ki-mútatta.
 Edgyik-is Tárfai közzül meg-nem győzte,
 Szorgalmatofsággal se meg-nem előzte.
 Ditsérettel ötet jóra indítani
 Lehetett szép szóval mindenre hajtani.
 Meg-fojtja a' Nemes elmét a' keménység,
 A'hol tsak veszfzö kell, nints' ott nagy reménység.
 A' jó tanulókat nem szükség nógatni
 Kötelelségekre fokát unszolgatni.
 Mert hívatalkokban önként is el-járnak,
 Feddést, pirongatást, korbátsot nem várnak.
 LAJOS-is dólzában jól 's ferényen el-járt,
 Veszfzöt, durva szókat, söt nógatást se várt.
 Vólt Tanitózához igaz szíretettel,
 Szelíd Tanítványhoz illő tífztelettel.
 Inkább hajtott a'nak ő tsak egy szóvára,
 Mind némellyek ezer parantsolattyára.
 Söt gondolatját is gyakran meg-előzte,
 Mert a' Nemes *Virtus* belől ösztönözte.
 Más Tárfainak is hasznos példát adott,
 Mert soha a' jóban hátra nem maradt.

Nem

Nem látott a'kor-is tölle álnokságot,
 Edgyik-is nem tanúlt semmi hamiságot.
 Mert az igazságot mindenkor követte,
 A' hijában-valót soha nem szerette.
 Tárfsalkodásai kedvesek nyájasok,
 Beszédi soha nem vóltak únalmasok.
 Grófi nevével nem szerette kérkedni,
 Rút dolognak tartván a'zal ditsekedni.
 Rangját nem a' puszta névben állította,
 Mert a' *Virtust* a'nál nagyokbnak tartotta.
 Tudta hogy a' Grófi név úgy tiszteséges,
 Ha élete-is a'Grófnak ditsőséges.
Virtus nélkül pedig inkább szégyenére,
 Fordúl *titulus*sa betstelenségére.
 Azért nagy rangjának kívánt megfelelni,
 Méltatlanúl azt nem akarván viselni.
 Ifjúságának hogy júta idejére,
 Mindjárt nagy dolgokat véve elméjére.
 Híres Eleihez hasonlatos lenni,
 Igyekezvén 's töllök nemes példát venni.
 Azért mind Szívének hajlandóságára,
 Mind a' nagyobbaknak hajtván tanátsára.
 A' Katonaságra Ifjúságát szánta;
 'S Mint Vitéz Királya mellett Kardot ránta.

A' Nemes Szív foha a' próbától nem fút,
 Mert a' ditsőfségre tsak a' *Virtus* az út.
 Gróf BETHLEN LAJOS-is a'tól foha nem félt,
 Sőt a' Vitézségből ditsőfséget remélt.
Virtussinak tágas mező-is nyittaték,
 Alkalmatofság a' próbára adaték.
 Mert mihelyt a' KÁROLY vég bútsuját vévé,
 E' Világtól, 's Földi életét le-tévé.
 'S A' nagy THÉRÉSIA, Királyi Székében
 Üle, mint örökös Attyának helyében.
 Európának nagyobb része fel-zendüle,
 A' fegyver mindenütt mindjárt meg-zördüle.
 Sok népek KIRÁLYnénk ellen fel-kelének,
 Országira roppant sereget vivének.
 E'kor Nemzetünk-is régi vitézségét
 Elő-vévé, gyakran meg-próbált hívségét.
 Életét és Vérét száná Királyának
 Meg-állója-is lön emberül szavának.
 Mert mihellyt a' Magyar Tábor el-készüle,
 Az ellenség tölle mindjárt meg-rémüle.
 A' Frantzia futott nyertes fegyverétől,
 Irtózott méltán-is próbált erejétől.
 A' Prussuft-is e' nép gyakran vízfíza verte,
 Hadi szerfzámait kezéből el-nyerte.

Kivált

Kivált a' Bavarus félt tsak nevétől-is,
 Futott fegyverének zördülésétől-is.
 Egy szóval többire Néptünk győzedelmes,
 És az ellenség volt előtte félelmes:
 Mert jó Királyának lévén óltalmára,
 Bátran 's örömmel ment a' véres tsatára.
 Nem gondolt semmit-is maga életével,
 Tsak THÉRÉSIÁnak szolgáljon vérével.
 A' *Historicus*ok ezeket hirdetik,
 Nemzetiünk hívségét méltán emlegetik.
 Ditsérik a' Magyar népnek bátorságát,
 Jó Királya mellett állhatatosságát.
 E'kor Gróf BETHLEN-is fegyverét forgatta,
 Magát hív Vitéznek lenni meg-mútatta.
 Vett-is részt Nemzete szép ditsőtségében,
 A' Kardot emberül forgatván kezében.
 Kapitányi tiszte lévén a'ban jól járt,
 A' Királynak hasznott tett, 's ellenségnek kárt.
 Valahová ötet Fő Tisztje rendelte,
 Magát mindenütt jól 's vitézüil viselte.
 Az *ordelt* serényen véghez tudta vinni,
 Akármiben ötet meg-lehetett hinni.
 Ha ellenségével szembe kellett szállni,
 Kő fal módra láttzott előtte meg-áltni.

De vakmerő képen kotzkára nem tette
 Rá bízott népének éltét kíméllette.
 Tudván hogy előre látó okofsággal
 Többre lehet menni, mint vak bátorsággal.
 A' köz népet kemény zabolán tartotta.
 Tilalmas dolgokra nem szabadította.
 De egyszer'smind magát vélek szerettette,
 Ugy-hogy akármire őket rá vehette.
 Azért volt is igen hasznos szolgálatja,
 A' népnek hozzája vónván indulatja.
 Nem igaz soha az olyan engedelem,
 Mellyet fatsar-ki csak a' tsupa félelem.
 Ha pedig jó Tisztjét a' Köz-Nép szereti,
 Szerentsés próbáit vélek remélheti.
 De mind ezek vallyon mit használhatnának?
 Ha a' kegyességgel együtt nem járnának.
 A' próbált Vitéz-is épen csak semmit ér,
 Az URnak félelme ha szívében nem fér.
 Hogy a' jó Keresztény rosz vitéz, hamis vád,
 Russo! nem igazán szöllött e'félélt szád.

(vagy a' mint íratik: Rousseau)

Mert Táborban is jó emberek kellenek,
 A' Vitézhez is szép erköltsök illenek.

Kivált

Kivált a' Tisztekben még ugyan szükséges,
 Hogy életek legyen példás 's tiszteletes.
 BETHLEN Kapitánynak példás volt élete,
 A' Háborúban-is fzelid természete.
 Meg esmérte minden bátor vitézségét,
 Nem győzte tsudálni még-is kegyességét.
 A' Fegyver zörgésben el nem felejtette,
 Keresztényi tisztét hátra nem vetette.
 Mihellyen álmából fel-költ az életre,
 Mindjárt buzdúlt szíve ISTEN' tiszteletre.
 Szép dolognak tartván az URat dítsérni.
 Segítséget Tölle reggel 's este kérni.
 Kért-is, 's életére áldást az URtól várt,
 Mint Keresztény Vitéz Teremtőjével járt.
 Ha ellenségére Kardját ki-rántotta,
 JE'SUSSának elébb ügyét ajánlotta.
 Bízván magát az UR erős óltalmára,
 ISTEN után próbált vitézi karjára.
 Tudott e' Kapitány élni Istenesen,
 Még a' Táborban-is jól 's emberségesen.
 Soha tréfából-is ő meg-ném bántotta
 A' tiszteleteset mind végig meg-tartotta.
 Trágár szókat senki nem hallott szájából,
 Se nem tanult roszszat élete módjából.

A'faj-

A' fajtalanságnak mert vólt gyűlölöje,
 A' tiszta életnek szíves betsüllője.
 A' népet is jóra vette tanátsával,
 Használt igen fokát példa adásával.
 Köz-vitézi tsak nem Papjoknak tartották,
 E' Tisztjeket édes Attyoknak mőndották.
 Vitéz Tárfai is tőlle tanúltanak,
 Igaz kegyefséget BETHLENTől láttanak.
 Hathatos példája köztők-is fokát tett,
 Sok tárfa 's barátja általa jobbá lett.
 Ezeket most rólla bizony nem mőndanám,
 Hogy ha igazaknak lenni nem tartanám.
 Meit a' hízelkedés kenyerét nem ettem
 Soha, 's szépitni a' rútat nem szerettem.
 De tudja az egész Haza 's meg-esiméri,
 Tiszta életét a' köz hír-is ditséri.
 Az idegen nép-is rólla meg-vallotta,
 'S Őtet jó Keresztény Vitéznek tartotta.
 Tizen-négyszer a'dig az idő újjúla,
 Az Elztendő ugyan a'nyiszor mordúla.
 Míg BETHLEN Kapitány fegyverét forgatá,
 Királyhoz hívségét Kardjával mutatá.
 Szolgálván mind a'dig ritka vitézséggel,
 Míg tusakodnia kellett ellenséggel.

De

De hogy a' háborus felhők el - oszlának,
 A' lármás 's villango idők el - múlának.
 'S Böls Királynénk nyere fényes ditsőséget,
 Kötven tiszteféggel tellyes békefséget.
 E' Gróf - is kívána érne nyúgodalmot,
 Mint próbái után érdemlett jutalmot.
 E' végre kérését Királyához tévé,
 'S Kegyes válaft nyervén bútsuját - is vevé.
 Azért bujdosási után Haza tére,
 Nem vágyván senkinek már fzerentséjére.
 Mert tsak e' vólt tzélja hogy békefségefen,
 Élhetne Házánál magára tsendefen.
 A' nótelenségre azért - is el - száná
 Életét, 's szándékát soha meg - se báná.
 Ere - is kedvére folyó esztendőket,
 Háborúság nélkül való szép idöket.
 Nem töltvén soha - is idejét hijában,
 Mert nem tanúlt vólt a' restség Scholájában.
 Azért vagy az URhoz vitte könyörgését,
 Nevének nyelvére vevén hirdetését.
 Vagy halgatott kegyes szép tanításokat,
 Mellyeknek érzette szívében hasznokat.
 Vagy olvasott szépen írt tudós Könyveket,
 Mivel különösön fzerette ezeket.

Vagy Házi dolgait böltsen igazgatta,
 És a' gazdaságot vígyázva folytatta,
 Vagy Jobbágyainak ügyét el-rendelte,
 Mint Urok 's mint Atyjok gondjokat viselte.
 Vagy jó Bátyyival frissen nyájaskododott,
 Véreivel Uri módon tárfalkodott.
 Vagy beszélgetett a' Tudós emberekkel,
 Örömmel gyakran is mulatván ezekkel.
 Igazán Grófi vólt Nemes természete,
 Nagy Neméhez szabott maga viselete.
 Jó szível fogadott másokat Házában,
 Nem vólt semmi hiba gazdálkodásában.
 Vendégi tsudálták rendét Udvarának,
 Ritka nyájafságát Grófi Gazdájának.
 Mert nagy kedveséggel azokat mulatta,
 Vídám emberséggel Magához szoktatta,
 Az embert érdeme fzerént betsüllétte,
 Senkinek jó hírét nem kissebbítette.
 Igaz szívet viselt Atyjafiaihoz,
 Sőt minden Keresztény Felebarátihoz.
 Vagyonnyát senkinek soha nem kívánta,
 Ha gazdagabb vólt - is szomfédja nem bánta.
 Az álnokságnak félt tsak árnyékától - is,
 A' hitetlenségnek tsak gyanújától - is.

A' fortélyt, izgágát, éppen nem kereste,
 Alkalmatosságát a' pernek nem leste.
 Sőt mindennel kívánt élni tsendességben,
 Keresztény emberhez illő békeességben.
 Egy szóval mindenben igaz Lélekkel járt,
 Használt soknak; nem tett senkinek semmi kárt.
 A' Lelki-esméret egy olyan drága kints,
 A' mellyhez fogható több e' Világon nints.
 E' Hérós e' drága kintsét kíméllette,
 Minden vagyonnyánál elébb betsüllette.
 A' Lelki-esméret ellen nem hibázott,
 Az egyenes úton járt nem tévőázott,
 Az igazat a' hól kellett bátran szólta,
 Senkinek kedvéért azt el nem titkólta.
 És noha élt othon inkább tsak magára,
 Ugyan tsak volt a' Köz-Jónak nagy hasznára.
 El-halgatom most az Oskolák dől-gában,
 Mennyit fáradozott és szolgált bajában.
 Curatori tisztét melly böltsen viselte,
 A' *Collegium*nak terhét hogy emelte.
 Maga házi dolgát miként el-múlatta,
 Ha amannak jóvát elébb mózdíthatta.
 A' Tudományoknak nevékedésére,
 Melly hiv gondot viselt, és terjedésére.

Ekkle'siák baját szívére hogy vette,
 Ügyét minden igaz úton segítette.
 Millyen táplálója volt a' szegényeknek,
 Kész segítsége az árvák 's özvegyeknek,
 Melly bőv kezű volt az *Collegium*okhoz,
 Melly jó indulatú 's szívi a' Papokhoz.
 Mind ezekről mostan halgatásban lések.
 Minden tudja, azért több szót nem - is tések.
 Hanem említem még tsak ezt utóljára,
 Familiájának volt melly nagy hasznára.
 Törvényes nagy ügyét a'nak ő folytatván,
 A' Király Itélő Székinél forgatván,
 Nehéz per vala ez, hoszszas 's tekervényes,
 A' Kérdésben forgó *matéria* kényes.
 Igen bajos-is volt mindenkor folyása,
 Meg-akadván a'nak gyakorta járása.
 Ugyan-tsak jútván az Királyhoz végtére,
 Gróf BETHLEN LAJOS ott hajthatá végére.
 Vajki fokot kelle a'dig fáradozni,
 Sok Esztendőök alatt Bétsben izzadozni.
 Kivált szükség vala járni okofsággal,
 'S Tsak alig hihető szorgalmatofsággal.
 A' Királynál kellett gyakran meg-jelenni,
 A' dologról igaz tudósítást tenni.

El-háritni kellett nagy akadályokat,
 Fejében hordozni fok nehéz gondokat.
 Mind azokat híven ő el-is követte,
 A' mivel jó módon ügyét segíthette.
 Nem fokot akarván gondolni magával,
 Tsak hogy jót tehesen Familiájával.
 Hatod-fél Esztendőt mind Bétsben mulatott,
 Míg terhes bajának végére juthatott.
 El-is érte ofztán kívánt reménységét,
 Fáradozásinak láthatta jó végét.
 Mert kegyes Királynénk hogy jól meg-forgatá,
 A' pernek mi vóltát és ki-tanúlhatá.
 Hellyesnek látá a' BETHLENek kérését,
 'S Mellettek mőndá-ki végső ítélesét.
 Az igazság azért ki-is szőlgáltaték,
 'S így Gróf BETHLEN LAJOS meg-vígafztalta.
 Egyébként-is vala ritka kedveségben, (ték.
 Felséges Királynénk előtt tiszteségben.
 Ki őtet gyakran jó BETHLENnek mőndotta,
 Jámbor 's igaz szívű Hívének tartotta.
 Alázatos szível azért kegyefségét,
 Köszőné Királyi nagy kegyelmefségét;
 És bútsuját vévén Hazájába tere,
 Sietvén a' régi tsendes életére.

El-is vala újra Házánál tsendefen,
 Járván az UR előtt igazán, 's kegyesen.
 De ére ez után tsak kevés időket,
 Nem is töltvén el két egész esztendőket.
 Mert kezdett vala már teste rég gyengülni,
 Végső bomlásához naponként készülni.
 Lelke-is sieté jutni az Egekben,
 Nem fok kedve lévén már a' földiekben.
 Az utolsó óra el-is közelgete,
 El-fogya lassanként jóra szánt élete.
 Így jüta-el teste várt nyugalomára,
 Bóldogult Lelke rég óhajtott tzieljára,
 Méltó e' Hérós hogy a' Haza ditsérje,
 Nagy hívségét, 's igaz szívét meg-esmérje.
 Méltó, hogy a' fényes BETHLEN Ház hirdesse,
 Háládatofsággal nevét emlegetse.
 Méltó, hogy a' Schólák halálát sírassák,
 Jó-téreménnyeit szívekben forgassák.
 Méltó, hogy a' Papok áldást kiáltsanak,
 Nevére, fok jókat utánna monddjanak.
 Méltó, hogy mások-is szívekben visellyék,
 Jóságát, 's élteket e' szerént rendellyék.

V. É. G. E.

